
РЕЧ ГОСТА УРЕДНИКА

Иран је земља старе и веома развијене цивилизације. У трећем миленијуму пре нове ере ова земља је развила свој језик и културу и од тада они напредују и развијају се. Старе религије Ирана (зороастризам, зерванизам и манихејство) имале су велики утицај на развој философских погледа на свет, а посебно на есхатолошка учења хришћанства и ислама. Велики број старих и средњовековних извора иранске литературе је преведено на друге језике, као што су арапски, сиријски, или арамејски, а за време ренесансе и касније, иранска књижевност је утицала на развој књижевности на Западу. Поред тога, уметничка дела настала у старом Ирану постала су интегрални део светске културне баштине.

Због свог специфичног географског положаја, Иран се граничи за земљама Централне Азије и Кавказа, земљама Персијског залива, Источног Медитерана и југоисточне Азије. Због тога, Иран тврди да игра водећу улогу у развоју економских и политичких односа, као и међурелигијског дијалога, у региону. Упркос притиску санкција од 2015. године, ова земља покушава да одржи своју политичку и економску стабилност. Иран се посветио модернизацији земље, процес који се одвија у складу са исламским прописима, како кажу лидери земље. У складу са тим, Иран је предмет великог интересовања истраживача због историјских, културних и религијских разлога.

Ова тема броја, "Религија и политика у савременом Ирану", састоји се од студија руских и других научника о различитим аспектима модерног Ирана. Студије у овом броју су заиста веома квалитетне и покривају велики број аспеката. Укључују анализе савремене политике Ирана, философске и верске ретроспективе и улогу персијског културног наслеђа у Ирану. У првом есеју Ане Ардашникове и Тамаре Конјашкине, "Модернизација против традиције у борби за републику у Ирану 1920-тих година", анализирају се први покушаји успостављања републике у Ирану на почетку XX века. Ревизија принципа монархије није била заснована на једном покрету: са једне стране су били традиционални лидери као Кучик Кан, који је заговарао совјетски модел, а са друге стране је био премијер Реза Кан, који се залагао за успостављање диктатуре засноване на принципима национализма. Анализом историјског материјала, ауторке показују примере из Турске и Русије, које су биле примамљиве за иранске националисте, али које друштво није прихватило. Овај чланак се заснива на историјском материјалу који је мало познат, и као такав биће од интересовања иранске стручне и научне јавности.

Богдана Тодорова, бугарска истраживачица, у свом чланку "Хомеинијев политичко-верски приступ 'иранској нацији'", у неку руку наставља тему из првог есеја и говори о геостратешкој позицији Ирана и важности Иранске револуције не само за Иран већ и за будућност целог исламског света. Пре-

ма ауторки, Хомеинијева револуција није само донела модернизацију, већ је поставила и основе социјалне демократије. Иранска револуција, према Тодоровој, заснивала се на жељи да се очувају традиционалне вредности, а не утопијске вредности које нуди Запад. У чланку се истиче специјална улога Хомеинија у грађењу новог политичког система у Ирану. Шиитски систем укључује концепт лидерства и исламских реалности – уме и имамата, који одговарају традиционалном источњачком разумевању политике. "Јединство у религији" и "снага Курана" су најзначајније формулације обнове исламског јединства након иранске револуције.

У трећем чланку, "Културни фактор у политици Исламске Републике Иран" који пишу Марина Каменева и Елена Пајмакова, анализира се проблем културе као важног дела политичке и идеолошке доктрине Ирана. Чланак се бави улогом исламског фактора и културност наслеђа у културној политици Ирана, фокусирајући се на Хатамијевој теорији дијалога цивилизација. Проблем однос Ирана са западним друштвима је веома важан за савремени Иран. Међутим, овај проблем се лако политизује. Ауторке тврде да иранска култура полако постаје важна компонента иранске "меке моћи" и која је подржана од стране државног врха, али и од самог иранског друштва. Овај веома информативан чланак заснива се на великом броју избора руских и иранских аутора, али и медијског и интернет материјала.

Чланак Андреја Лукашева, "Вера и неверство у радовима Махмуда Шабистарија", истражује тему вере и неверства, толеранције и нетолеранције у радовима персијском песника и филозофа Махмуда Шабистарија. Према Лукашеву, толеранција или нетолеранција сама по себи није циљ. Нетолеранција је ограничена само на оно што није прихватљиво људима. Овај чланак посебно истражује проблем неверства у контексту радова Шабистарија. Лукашев говори о систему погледа, вредности и начина размишљања у Шабистаријевим радовима. Закључак рада јесте да бити муслиман, из угла Шабистарија, не подразумева само прихватање спољних исламских атрибута, већ имати посебан поглед на свет који не прихвата постојање било каквих других божанстава осим једног Бога.

Тема суфизма се такође проблематизује у чланку Мортезе Нуреи и Бахмана Зејнелија, "Наследство толеранције: пут суфизма од Коросана до Балкана". Они указују на чињеницу да мирно коегзистирање подразумева изучавање концепта толеранције. Регион Централне Азије и Корасана па све до Балкана кроз векове је имао своје успоне и падове. Различитости људи који насељавају овај велики регион подразумевао је заједничку културну компоненту. Идеја суфизма која је заснована на толеранцији је постепено обликовала концепт заједничког постојања. Аутори истражују развој суфизма од Коросана до Балкана, идентификује заједничко између различитих суфиста у региону. Суфизам је развио концепте "културног суфизма" и "идеолошког суфизма", и ови трендови означавају промену од традиционалне према кул-

турној функцији и толеранцији. Аутори закључују да хомогеност културне суфи компоненте у региону представља важну основу дијалога.

Ставови изражени у овим чланцима су ставови аутора, а не часописа *Политикологија религије*. Ја се захваљујем Мирољубу Јевтићу, главном и одговорном уреднику, на шанси да будем гост уредник по други пут. На овај начин сам добила прилику да научној и стручној јавности додатно приближим мало познате историјске чињенице иранске историје, процес иранске модернизације, увођење културних фактора у развоју иранског друштва, историјски аспект развоја суфизма у региону али и да упознам читаоце са радом Махмуда Шабистарија.

Гулнара Хаџимурадова¹

¹ Associate Professor of Moscow State Institute of International Relations, University of the Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation MGIMO, and Leading Researcher of the Institute for Social and Political Studies, Russian Academy of Sciences. Contact E-mail: gadzhimuradova7@gmail.com